

ICEE – International Council of Exhibitions and Exchange

Berliini, Saksa 23.-26.10.2011

Matkaraportti/Jonina Jansson, Helinä Rautavaaran museo

ICEE 2011 – teemat ja odotukset

ICEEn, ICOMin näyttelyihin ja näyttelyvaihtoon keskittyvän alakomitean, vuosikokouksen tämänvuotinen teema julisti Go International! The challenge of Creating International Exhibitions. Lähdinkin ensimmäiseen ulkomaiseen museoalan seminaariini uteliaana ja valmiina oppimaan lisää näyttelyistä ja niiden tekemisestä kansainvälisissä piireissä. Aiemmin olin osallistunut lukuisiin Suomessa järjestettyihin museoalan koulutuksiin niin näyttelyistä kuin kokoelmistakin, joten olin utelias näkemään olisiko kansainvälisistä seminaareista saatavilla uutta oppia ja ideoita.

Tämänvuotista ICEEn vuosikokousta isännöi Deutsches Historisches Museum. Vanhassa Preussin armeijan asevarastossa toimiva museo on toiminut rakennuksessa nyky muodossaan vasta 1990-luvulta, mutta jo 1800-luvulta siellä esiteltiin erilaisia asekokoelmia ja historiallisia aseita. Museon sijainti aivan Berliinin keskustassa ja museosaaren vieressä teki kokouspaikasta ihanteellisen.

Ensimmäisen päivän luennot ja uudet käytännöt esittelyssä

Vuosikokouksen luentotarjonta oli mukavan monipuolista ja ajatuksia herättävää. Kokouksen avausesitelmän piti ICEEn puheenjohtaja Anna-Catherine Hauglustaine-Robert Strasbourgin yliopistosta. Hän puhui kokouksen tarkoituksesta lisätä ideoiden ja käytäntöjen vaihtoa ja levittämistä näyttelyalalla, mistä olisikin varmasti hyötyä kaikille näyttelyiden kanssa työskenteleville. Vuosikokoukseen olikin tänä vuonna lisätty uusi luentoformaatti, Exchange of Ideas and Practices.

Hauglustaine-Robert nosti esille myös nuorten näyttelyntekijöiden roolin ja aktiivisen osallistumisen, jota ICEE erityisesti haluaa tukea. Nuorille osanottajille onkin jaettu avustuksia kokouksiin ja seminaareihin osallistumista varten. Aiheesta keskusteltiin lisää myös viimeisenä kokouspäivänä ja kaikki osallistujat tuntuivat pitävän aihetta tärkeänä. Uskoisinkin, että erityisesti nuoremmille museoammattilaisille kansainvälisiin seminaareihin osallistumisesta on hyötyä, sillä vanhempien kollegoiden tapaaminen sekä uusien ja vanhojenkin ideoiden ja käytäntöjen kuuleminen auttavat varmasti omassa työssä eteenpäin.

Avausesitelmän jälkeen kuuntelimme muutamia esitelmiä, joissa esiteltiin eri tahojen kiertonäyttelyitä ja niiden mukanaan tuomia haasteita. Italialainen näyttelytuotantoihin erikoistunut yritys Contemporanea Progetti esitteli Uffizin taidegallerian kanssa luomaansa konseptia, jossa varastoidut ja harvoin esillä olleet teokset on lähetetty kiertämään maailmaa. Erityisen mielenkiintoista oli kuulla Kiinassa järjestetystä näyttelykiertueesta, koska tässä oli selvästi omat haasteensa. Contemporanea Progetti korostikin Kiinassa tehtävien näyttelyiden

suhteen paikallisten kumppaneiden tärkeyttä. Tämän jälkeen National Geographic Societyn kiertonäyttelyistä vastaava johtaja Kathryn Keane kertoi heidän toiminnastaan ja näyttelyistään. Kaupallisten toimijoiden kiertonäyttelyistä oli erittäin mielenkiintoista kuulla, sillä tällainen toimintamalli on Suomessa vielä suhteellisen harvinaista.

Vuosikokouksen uusi työskentelymuoto, Exchange of Ideas and Practices, kokosi yhteen useita lyhyitä esitelmiä, joissa pyrittiin tuomaan esille uusia käytäntöjä toteuttaa ja tarkastella näyttelyitä ja niiden tuloksia. Suomalaiset olivat hienosti edustettuina kahdella esitelmällä Espoon kaupunginmuseosta ja Serlachiuksen museosta. Esitelmissä kerrottiin esimerkiksi saavutettavuuden parantamisesta näyttelyiden avulla, museoista avoimina kohtauspaikkoina sekä uudenaikaisesta tavasta kerätä palautetta näyttelystä. Esitelmät olivat varsin kiinnostavia, mutta osa oli melko perinteisiä eikä niinkään tuonut esille uusia ideoita tai käytäntöjä, joita olisi itse voinut hyödyntää. Uusi työskentelymuoto on kuitenkin erittäin tervetullut ja tuo tulevaisuudessa varmasti esille lisää hyvä käytäntöjä muillekin museoammattilaisille hyödynnettäväksi.

Museovierailut

Kokouksen toinen varsinainen päivä käytettiin vierailuilla Berliinin lukuisiin ja monipuolisiin museoihin. Erityisen mielenkiintoiset ja vaikuttavat museovierailut tehtiin omasta mielestäni Berliinin Juutalaiseen museoon sekä 2009 uusittuna avattuun Neues Museumiin.

Berliinin Juutalainen museo avattiin vuonna 2001 ja se on kokoelmiensa ja näyttelyidensä lisäksi tunnettu myös rakennuksestaan. Museo koostuu kahdesta osasta, joista vanhempi on perinteisempää arkkitehtuuria edustava barokkirakennus. Museon uuden osan on suunnitellut arkkitehti Daniel Libeskind ja se on itsessäänkin nähtävyys salamaa muistuttavine muotoineen.

Juutalaisen museon perusnäyttely kertoo juutalaisesta kulttuurista saksankielisillä alueilla kahden vuosituhannen aikana. Vähemmän museo kertoo toisen maailman sodan tapahtumista ja niille löytyykin Berliinistä oma museonsa. Juutalaisen museon perusnäyttely on kiinnostava, mutta ottaa hiukan kehnosti huomioon Libeskindin erikoisen talon arkkitehtuurin. Mahdollisesti parempi tulos ulkoasun suhteen olisi saavutettu yhteistyöllä arkkitehdin kanssa.

Berliinin museosaarella sijaitseva Neues Museum avattiin ensimmäisen kerran 1850 ja sen tehtävä oli tuoda lisää tilaa Saksan arkeologisten, erityisesti egyptiläisten kokoelmien esittelyyn. Toisen maailmasodan aikana rakennus ja kokoelmat kuitenkin kärsivät vakavia vaurioita liittoutuneiden pommituksissa, ja museo keskeyttikin toimintansa vuosikymmeniksi. Vasta 1990-luvulla aloitettiin rakennuksen uudelleenrakennus ja työhön palkattiin amerikkalainen arkkitehti David Chipperfield.

Varsin onnistuneen restauroinnin jälkeen museo avattiin jälleen lokakuussa 2009 esittelemään egyptiläisiä ja esihistoriallisia kokoelmia. Museon moniin mielenkiintoisiin esineisiin lukeutuu muun muassa kuuluisa kuningatar Nefertitin rintakuva Egyptistä. Vierailu

ja opastus Neues Museumiin olivat erittäin mielenkiintoiset ja opas kertoikin vierailuista ehkä eniten näyttelyistä museotyöläisen näkökulmasta. Saimme mm. aikaiseksi hyvää keskustelua museotekniikan ja vitriinien toimivuudesta. Myös talon restaurointi teki suuren vaikutuksen ja onkin mielestäni onnistunut esimerkki vanhan talon korjauksesta entistä kunnioittaen ja uutta sopivassa suhteessa lisäten. Hienot kokoelmat ovat saaneet arvoisensa raamit.

Näyttelymarkkinat ja lisää luentoja

Kolmannen ja viimeisen kokouspäivän luennot olivat erittäin mielenkiintoisia ja käsittelivät näyttelyntekijöiden ammattia. Aluksi Han Meeter museoalan opetukseen keskittyneestä Reinwardt Academystä tarkasteli näyttelyiden tekoa ammattina ja sen kokemia muutoksi. Viime vuosina varsinkin tekniikan osuus näyttelyissä on lisääntynyt huomasti. 1990-luvulta alkaen näyttelyt ovat myös muuttuneet esinekeskeisistä tietokeskeisiksi, tarinoiden kertomisen tärkeys on lisääntynyt ja myös interaktiivisuus ja asiakaslähtöisyys ovat lisääntyneet huomasti. Meeterin mukaan näyttelyiden teko onkin oma monitieteinen tieteenalansa ja toimiminen näyttelyiden parissa vaatii runsaasti erilaisia ominaisuuksia ammattilaisilta.

Myös Italian ICOMin puheenjohtaja Alberto Garlandini totesi museoammattilaisten olevan monien muutosten ja uusien vaatimusten edessä. Hän tekikin useita ehdotuksia, joilla myös ICOM voisi tukea museoammattilaisia. Hänen mukaansa tarvetta olisi ainakin paremmalle ohjeistukselle ja verkostoille sekä lisääntyneelle yhteistyölle.

Vuosikokouksen lopuksi pidettiin vielä perinteiseksi muodostunut Marketplace of Exhibitions, jossa eri tahot saavat esitellä tarjolla olevia näyttelyitään. Oli erittäin mielenkiintoista erityisesti ICEEn tapahtumien ensikertalaiselle kuulla, minkälaisia näyttelyitä maailmalla on tarjolla. Itse odotin erityisen kiinnostuneena Pariisin Quai Branlyn kiertonäyttelytarjontaa. Harmi vain, että suurin osa tarjokkaista tuntuu olevan hiukan suuria Suomen museoiden mittakaavassa.

Lopuksi

Yleisesti ottaen ICEEn vuosikokouksen anti oli erittäin inspiroivaa ja mielenkiintoista. Erityisen ilahtunut olin itse siitä, että komiteassa ollaan selvästi kiinnostuneita nuorempien museoammattilaisten aktivointiin ja kannustetaan heitä osallistumaan. Myös komitean kiinnostus työskentelymuotojensa kehittämiseen kuulostaa lupaavalta ja tuottaa jatkossa varmasti entistäkin parempia seminaareja.

Virallisten esitelmien ja vierailuiden ohella oli erityisen mukavaa tavata kollegoja ympäri maailmaa ja iltaohjelman merkitys kansainvälisissä kokouksissa ja seminaareissa onkin erittäin tärkeä. Suosittelenkin mielelläni kollegoilleni kansainvälisiin kokouksiin ja seminaareihin osallistumista, niiden tarjoama anti ja inspiraatio tuovat arkeen ja työhön varmasti uusia ideoita ja uutta potkua.